

Cartes de Miquel Ferrà a Miquel Duran (1929-1946)

En aquesta comunicació volem presentar la darrera part de la correspondència entre Miquel Ferrà i Miquel Duran que va de 1929 a 1946 i parlar del context en què es produí. Aquest recull de cartes és ben interessant i mostra una amistat ferma que —malgrat els entrebancs i les desavinences— es mantén al llarg dels anys i es reforça amb els períodes de crisi, com solia passar sempre en les amistats de Ferrà. Les cartes les podem dividir en tres parts: la primera comprèn els anys de la República; la segona, el període de la guerra; i la tercera, els dificultosos temps de la postguerra. En el primer període podem veure les preocupacions de Ferrà davant els radicalismes de dreta i esquerra i com propugnava un catolicisme autèntic que no es basàs en el poder temporal de l'Església, sinó en la seva força espiritual i moral. En aquest bloc podem trobar també la crisi en l'amistat entre Ferrà i Duran, a causa d'un malentès en l'edició de les obres del pare del primer. Només tenim una carta del temps de la guerra en la qual Ferrà expressa la reafirmació de l'amistat amb Duran, la preocupació per l'empresonament del seu fill, la recomanació de Miquel Dolç i els sentiments que experimenta en la Diada de la Mercè del 1936 quan pensa en Barcelona. En el tercer bloc trobam l'edició, per part de Duran, d'un llibret de poemes sobre Lluç que Ferrà, com sempre, assessora. També parla de la mort de la mare i el germà de Ferrà, i del casament d'aquest darrer, l'any 1945. Finalment comenten la Fiesta de las Letras de Palma, uns Jocs Florals que Ferrà no considera tals perquè no són una festa de la llengua. Per acabar, Ferrà parla de la intervenció quirúrgica a la qual va ser sotmès un any abans del seu traspàs.

Aquestes cartes són les darreres del recull. Les anteriors, de la 1 a la 47, les vàrem presentar a les VII i VIII Jornades d'Inca. A aquest mateix volum presentam les que varen escriure Miquel i Llorenç Mª Duran a Miquel Ferrà. Tant la bibliografia com les condicions de l'edició les podeu trobar al volum de les *VII Jornades*. Volem, un altre cop, agrair als hereus de Miquel Duran Saurina i als de Miquel Ferrà la consulta de les cartes, sense la qual no hauria estat possible aquest treball.

Primera part de les cartes (1929-1936)

Anem ara a comentar més detalladament les cartes. La 48 mostra tant la preocupació de Ferrà per no tenir notícies de Duran des de fa estona (recordem que la darrera carta era de 1929) com els sentiments que experimenta davant el nou règim republicà quasi un any després de la seva implantació. Cal remarcar les dues preocupacions de Ferrà davant aquest fet: la generalitzada manca d'elevació espiritual i la ignorància. Però curiosament les crítiques més extenses i raonades no van contra l'esquerra, sinó contra els dirigents dels mateixos cristians que no saben defensar com cal el potencial que tenen —segons Ferrà— les idees que professen. És important remarcar el programa que propugna com a remei a la desorientació: callar, intensificar la vida espiritual, dignificar la litúrgia, estudiar, fer el bé a tothom, no acceptar ningú per inimic, etc., i posa com a exemple la millora del catolicisme francès que viu en un règim republicà i ha sabut aprofitar aquesta circumstància per elevar el seu prestigi. El compara amb el d'aquí i veu que aquests han agafat el camí equivocat editant revistes pamfletàries que criden a l'actuació reactiva i allunyen els cristians de la reflexió serena. Però aquestes no són idees noves en Ferrà, que ja les havia defensades en els seus articles a *Gaceta de Mallorca* amb el pseudònim d'*Helios* el 1907. També podem veure a aquesta carta que Ferrà, com havia fet altres vegades, comparteix els seus sentiments amb el vell amic Duran.

Un segon tema que apareix a la carta durà coa en les posteriors, car Ferrà proposa a Duran una reedició d'algunes obres del seu pare. Ja vérem, en cartes anteriors, la tasca que havien duit a terme i les dificultats que hi havia hagut en la primera edició. Es veu que aquella va ser un fracàs i que Miquel Duran degué tenir considerables pèrdues econòmiques. Ferrà, despistat, no s'ha adonat del problema. Ara, en proposar una empresa semblant a Duran, sorgirà en tota la seva virulència i serà el tema de les tres cartes posteriors. Desgraciadament no tenim les cartes de Duran a Ferrà que fan referència al tema, però a través de les de Ferrà en podem deduir el contingut. Duran està disgustat, no li respon aquesta carta i, davant la insistència de Ferrà amb la 49 li confessa el seu disgust que Ferrà lamenta de manera sentida en la 50, en què s'ofereix a compensar l'amic per totes les pèrdues econòmiques que hagi tengut i renunciant a la reedició proposada. Per Ferrà era claríssim que l'amistat estava per damunt els doblers.

En aquesta carta 50 veim que Ferrà està content que el conflicte hagi sorgit i es pugui resoldre, cosa que no seria possible si Duran no l'hagués manifestat i Ferrà hagués seguit ignorant les queixes que aquell tenia. Ferrà valorava la sinceritat en les seves relacions amistoses i sabia que, malgrat el dolor que a vegades produïa, era una condició indispensable perquè l'amistat fos preservada. Per

altra part, Ferrà no dubta a resoldre el problema, malgrat que aquest es presenti en moments gens propicis a causa de la malaltia greu que havia sofert la seva germana. Un darrer punt a remarcar en aquesta carta 50 és el fet que Ferrà s'havia oposat a la propagació de les obres del seu pare a Barcelona per evitar les crítiques dels catalans a una literatura que ja no estava de moda a Catalunya, però que Ferrà considerava bona i adequada per a Mallorca. Amb la carta 51 Ferrà es vol assegurar que Duran ha rebut l'anterior i vol insistir que està disposat a sufragar les despeses econòmiques que han provocat el conflicte. Per altra part, Ferrà ha estat a Palma i ha posat a disposició de Duran els doblers dels llibres del seu pare venuts a Can Amengual.

La carta 52 ens introdueix en un tema de deu anys abans, el temps de la Dictadura. En aquells moments, i davant els atacs que el règim dictatorial produïa a la llengua catalana, un grup d'intel·lectuals castellans va escriure un manifest de solidaritat amb els intel·lectuals catalans. Des de Catalunya hi va haver diverses respostes a aquest manifest amb distints matisos. Una d'elles fou redactada per Casas Carbó i l'altra per Miquel Ferrà. Tant el manifest dels castellans com la resposta de Ferrà amb les firmes pertinents foren publicades per *Ca Nostra* i ara Ferrà demana la revista on foren publicades a Duran perquè siguin incloses al llibre de Casas Carbó. Al final de la carta es veu que Ferrà encara està atent al conflicte que ha tengut amb Duran, car li diu que no es preocupi si no pot aconseguir el número de la revista i li insisteix en el pagament de les despeses per l'edició de les obres de son pare.

Segona part de les cartes (1936)

Aquesta segona part, la constitueix una sola carta, la 53, però és una carta ben interessant perquè és l'única que tenim del període de la guerra. Malgrat que la carta estigui datada el 24 d'agost, per la referència que es fa a la festa de la Mercè és clar que és de 24 de setembre. Aquesta carta respon a una de Duran de 8 de setembre que es pot trobar a la comunicació que parla de les cartes de Duran en aquest mateix volum. Pensem que la guerra ha començat fa tres mesos, en els quals hi ha hagut el desembarcament de Bayo, i tant Duran com Ferrà han hagut de signar la retractació al famós manifest. Però a Ferrà no li ha bastat això per recuperar la seva feina, sinó que ha hagut de signar una retractació individual a més de ser acusat de quintacolumnista.

La carta posa de manifest la seva dificultat per escriure. En efecte, ell, que havia escrit quasi ininterrompudament als diaris des de 1906, deixarà de fer-ho des del moment de l'esclat de la guerra, malgrat les invitacions a glosar, en castellà, les glòries del *movimiento* que Miquel Villalonga ha fet als intel·lectuals que estan en les circumstàncies de Ferrà. També podem veure, en aquesta carta, com Ferrà li agraeix un obsequi que li ha fet Duran perquè —segons comenta— és un testimoni nou d'una vella amistat. L'obsequi és el llibre —editat per Duran el 1936— *Homenatge a Mossèn Bernat Salas Seguí. Músic de nostra terra escrit per diversos autors*. Duran dona per tancat, amb aquest gest, el disgust que havia tengut amb Ferrà. Per altra part, a la carta també trobam la desolació de Ferrà davant la notícia de l'empresonament del fill de Duran i l'esperança que l'assumpte tenguí una resolució immediata. Finalment veim reflectits els

sentiments de Ferrà davant el drama de la guerra. Curiosament Ferrà es fixa en Barcelona i no en Mallorca. Com a bon cristià la solució als problemes és, per a ell, que Déu il·lumini i posi misericòrdia en tots els cors. En un P. S. Ferrà encara recomana el poeta Miquel Dolç a Miquel Duran. Ferrà havia descobert aquest novell poeta que ara feia estada a Inca complint el seu servei militar.

Tercera part de les cartes (1936-1946)

Aquesta tercera part, la constitueixen vuit cartes de la 54 a la 63. A partir de la carta 54 comencen una empresa que durarà una sèrie d'anys i que constitueix la temàtica de les cartes 54-57. És l'edició d'un petit volum de tema religiós que fa referència a Lluc

Portada del llibre sobre Lluc

i a la Mare de Déu. És curiós que Ferrà proposi una edició en català en uns moments que era pràcticament impossible editar textos en aquesta llengua. Però ell no renuncia mai a aquesta possibilitat. Pensa que el fet que el tema dels poemes sigui religiós facilitarà el permís i, a més, és conscient que cal preparar edicions que, tal volta quan estiguin llestes, ja serà possible editar, perquè el darrer que s'ha de perdre és l'esperança. Una darrera cosa que facilitaria l'edició és el fet que sigui un fullet i no un llibre. Malgrat tot, el fullet es va arribar a editar amb el nom d'*A la Mare de Déu de Lluc*, però apareix editat a Inca, als obradors de *Ca Nostra*, amb data del 1936. Era una manera de burlar la censura i fer creure que el llibre havia sortit

abans de la guerra quan no calia permís per publicar obres en català. En aquest cas, encara utilitzen una altra estratagema que és posar a la segona pàgina del llibre que és escrit el 1934 amb motiu del cinquantenari de la coronació de la Mare de Déu de Lluc. Si després no podien vendre aquests volumets al públic, els se passaven entre ells de forma clandestina. Sabem que es tracta d'aquest volum, i no d'un altre editat el 1936, perquè Ferrà a la carta 54 diu clarament que no hi ha cap llibre com aquest i que és necessari que hi sigui. Per altra part, a l'índex hi apareixen entre d'altres els tres poemes de què parla la carta 54 de Ferrà: "Records de la Coronació" i "L'Hospederia que en el llibret apareix com a l'Hosteria".¹

En aquesta carta 54 Ferrà li corregeix el manuscrit d'aquests poemes sobre Lluc que Duran li ha duit o li ha enviat i li suggereix que en pot fer un llibret original de caire popular que no existeix i que és necessari. Li dona consells per a l'edició facilitant-li fins i tot un dibuix de Joan Pons. Ferrà s'ofereix per corregir-li l'edició i els consells que li dona són sobre correcció ortogràfica i títol. Li manifesta també la bona impressió que li han fet els poemes, que no sap si és deguda al seu estat d'ànim actual o al fet que han estat corregits per Duran. En la resposta aquest li confirma que han estat corregits per ell, sacrificant moltes estrofes per tal de depurar el text. Ferrà també li suggereix dos títols que Duran a la seva resposta admet. Ferrà també els dona a llegir a sa mare i germana, i li tramet que han passat molt de gust. Duran li contesta amb la carta 5, li agraeix l'oferta d'ajuda i li diu que fa comptes anar a Palma i que li agradaria poder passar algunes hores en la seva companyia.

1. Tota aquesta informació a més de les fotografies d'aquest i de l'altre article les dec a Gabriel i Miquel Pieras, que me'n facilitaren els escanejos.

La 55, de 31 d'agost de 1940, és la resposta a la de Duran i és una invitació de Ferrà perquè Duran vagi a dinar a casa seva a Son Roca i poder parlar llargament dels assumptes que els interessin i preocupen. En aquests moments pot ser perillós tractar per carta certs assumptes dels quals els dos amics parlaven amb tota naturalitat en temps de pau. Ferrà li diu que li dugui els seus escrits per poder-los mirar i corregir si cal. Duran va a dinar amb Ferrà i la família, i la visita li sembla curta segons es desprèn de la carta núm. 6 de Duran a Ferrà que trobareu en aquest mateix volum.

La següent carta, la 56, ja és de dos anys més tard, 1942, i Ferrà ja li parla de les proves del nou llibret que li han semblat bé, però convé que es revisi l'ortografia de més prim compte. Li alaba el llibret, li torna a suggerir un títol i li diu que està molt ben fet i que serà el llibre de Lluç. Finalment li dóna alguns consells per a l'edició i li dóna la llibertat de no tenir-los en compte si no el convencen.

A la carta 57 el llibre ja ha estat editat. Ferrà felicita Duran, però no es pot estar de criticar-li l'edició i el títol i li fa suggeriments per si el reedita, car li pronostica molt d'èxit de vendes. Li suggereix que el títol sigui *Cançoneret de la Mare de Déu de Lluch* i que les imatges siguin xilografies antigues.

Les cartes següents tracten temes familiars i de salut. Només la 61 i la 62 parlen de La Fiesta de las Letras, uns Jocs Florals que es feren a Palma l'any 1946 en els quals el català no era l'única llengua de la convocatòria. Duran hi havia presentat una composició i havia demanat a Ferrà que la hi retiràs. A la 61 Ferrà manifesta sense embuts l'opinió que li mereixien els Jocs que, com que no eren la festa de la llengua, per a ell no eren res, per això no hi havia assistit. Ferrà diu que allà on no hi ha esperit tot és buit i, per això, qualifica de desastre tant els detalls de la festa com el discurs del mantenedor. També comenta que l'únic del seu grup que es va veure obligat a assistir-hi, a contracor, fou el pare Batllori, que garantí en el jurat la imparcialitat i l'honradesa. Al final de la carta li confia que el seu germà esta greument malalt i que el comani a Déu, sota la voluntat del qual es posa. A la 62 Ferrà ja té la composició que Duran ha presentat a la Fiesta de las Letras que es titula "Aliança". A Ferrà li estranya que no la hi hagin premiada, demana opinió al P. Batllori, que li diu que la considerava de les millors, i li explica el problema, que la consideraren patriòtica i que aquestes havien de ser en castellà. Ferrà pensa que l'haurien poguda considerar religiosa. Finalment li diu que no ha perdut res a uns Jocs que no mereixien el nom de tals i que havien estat un fracàs.

Les darreres cartes, de la 58 a la 63, tracten, com hem dit, de temes familiars. A la 58 Ferrà agraeix a Duran el condol per la mort de la mare. Li reconeix que és un amic de veres i per això intueix el que suposa per a Ferrà aquesta pèrdua. Li explica les circumstàncies del sofriment i la mort de la mare i finalment en un P. S. li manifesta l'amor de la mare de Ferrà envers Miquel Duran. A la carta 59, de 1945, Ferrà després de dir-li que l'enyora, perquè fa temps que no en té notícies, li comunica que s'ha casat i les qualitats que té la seva esposa i el convida a dinar amb ells. Finalment, li diu que li envia un villancet en català i li demana que li digui si el cantaran a Inca per Nadal. El villancets en aquells moments eren una altra manera de difondre la llengua catalana en una societat en la qual estava bandejada. En la 60, Ferrà agraeix l'enhorabona per les seves esposalles i

manifesta el desig de veure's amb Duran. A la 62 Ferrà agraeix la singularitat del condol de Duran per la mort del seu germà Bartomeu. Li parla també de les circumstàncies d'aquesta mort i de la bona relació que mantenia amb el germà —a qui havia vist néixer i morir— malgrat no tenir el mateix temperament que ell.

La darrera, la 63, fa referència a la intervenció quirúrgica de Ferrà a causa d'un malaltia que el duria a la tomba. Amb motiu d'aquest fet, Ferrà escriu el poema i el publiquen al *Diario de Mallorca*. Aquesta serà la darrera carta —de les que tenim— que Ferrà escriu a Duran i l'acaba tota plena d'humor i ironia dient a Duran que es guardi del fred, dels comunistes i dels que no ho són.

Podríem concloure que aquest darrer bloc de cartes posa de manifest el sentir, el pensar i l'actuar de dos personatges compromesos amb la llengua i amb el seu país, en unes circumstàncies gens fàcils per a ells, com foren les de la República i especialment les de la guerra i la postguerra. En fi, són setze cartes ben interessants que posen de manifest, una vegada més, els llaços d'amistat que uniren aquests dos poetes i publicistes al llarg de la seva vida.

48.

28 febr. 32

Estimat amic:

Fa ja molt de temps que no tenc notícies de vos. Còm campau, i quin és el vostre estat d'esperit?

A mi, són moltes les coses que em fan tristesa, a qualsevol part me giri. Hi ha arreu una manca d'elevació deplorable. Als que hem passat la vida defensant, fins quan no ho semblava, la tradició cristiana, ens és amarg veure-la atacada pels nous bàrbars amb una ignorància tan estúpida del seu valor i de les seves excel·lències; i no sé si més amarg encara veure la desorientació i la poca substància de molts que se'n diuen paladins. Jo esperava que els catòlics, la clerecia principalment, sabrien treure més partit de la persecució. No veig ningú que compregui la força enorme que adquiririen callant, intensificant la vida espiritual, dignificant la litúrgia, estudiant, fent el bé a tothom, no acceptant ningú per inimic... No saben veure que només és la superioritat moral, que quan és vertadera tothom ha d'acabar per reconèixer, l'arma que els pot donar un dia la victòria. Tant que ha millorat el catolicisme francès amb la persecució, i aquí ens entretenim llegint Verdad i Justicia i altres nicieses!

Vos parl d'això per necessitat de comunicar-me amb qui tantes vegades ha compartit els meus sentiments. Però l'objecte d'aquesta lletra era preguntar-vos si vos cauria bé ara reeditar algunes Comèdies de mon Pare. Tres de les que té publicades. Creis que vos salvarieu econòmicament? Perquè no vos vull demanar un altre sacrifici. Massa heu fet per nosaltres!

Estic fent copiar el text a fi que, en tot cas, pugui anar a les caixes en quartil·les de fàcil lectura i amb ortografia definitiva.

Ja em direu lo que vos convenga, i sense compromís.

A tots els vostres saludau-los ben afectuosament, i vos rebeu una abraçada cordial del vostre amic.

M Ferrà

La meva adreça és la del membret d'aquesta carta.

[Residència d'Estudiants de la Universitat Industrial. Urgell, 187. Telèfon 33060. Barcelona]

49.

3 maig 32

An En Miquel Duran

Benvolgut amic:

fa temps que vos vaig escriure, i ignor si la meva lletra us va arribar o si s'haurà perdut la vostra resposta, no havent-ne rebuda cap fins avui.

Això m'ha preocupat, fent-me tèmer que fós degut el vostre silenci a falta de salut o a alguna depressió moral, cosa que m'afligiria, perquè ja sabeu l'afecte que us tenc.

Posau-me un mot, per tranquilisar-me i perquè jo pugui fer els meus plans.

Vos demanava en la meva lletra si vos convendria reeditar, en les condicions que vos mateix establiríeu, algunes comèdies de mon Pare q. D. t. En tot cas, jo vos enviaria l'original copiat amb l'ortografia que ha d'anar, a fi que el treball de caixes fós ben fàcil.

Digau-me si vos sembla bé fer-ho vos, amb completa llibertat. Tenc interès, això sí, en fer l'edició dins aquest any per poder-la registrar en certes condicions.

Esperant un mot, i amb els millors records per tots els vos-tres, vos abraça cordialment en

M Ferrà

50.

30 jul. 32

Estimat amic:

La vostra lletra, rebuda per cert en moments de greus preocupacions, m'ha desolat. Però estic content d'haver-la rebuda, perquè, sense ella, jo hauria seguit ignorant el vostre disgust, que no vui que continui.

M'heu de perdonar l'oblid aparent que ha donat peu an aquest disgust. No record quan, però em sembla que alguna vegada vos havia preguntat sobre els resultats de la venda dels llibres de mon Pare, q. D. t., amb vistes a que vos no hi perdéssiu, com eren els pactes. No sé si el record m'enganya; en tot cas la meva intenció havia estat de preguntar-vos.

Sia com sia, i com vos no em dèieu res (ara veig que per una excessiva delicadesa), jo vaig creure al principi que volíeu deixar passar algun temps abans de fer el balanç de la venda. Després, amb les moltes coses que ocupen el meu esperit cansat, vaig deixar de pensar-hi, però no que hagués renunciat a passar comptes algun dia.

Avui, la vostra lletra m'ha fet adonar que el temps transcorregut era ja excessiu i que vos us sentíeu oblidat.

Lo que em deis es justíssim. Una sola cosa vui objectar-vos-hi, i és que, si no he volgut que els llibres de mon Pare fossin propagats dins Barcelona, ha estat perquè no els volia exposar a una crítica sovint poc comprensiva (vos en sabeu alguna cosa) i irrespectuosa amb els escriptors d'aquella generació.

Però, d'això, evidentment no n'heu de pagar vos les conseqüències econòmiques. Digau-me amb quin dèficit heu saldat, que segueix estant a lo dit des del primer dia, que vos no hi heu de perdre ni un cèntim.

I la nostra amistat, amb aquest aclariment de comptes, tampoc no hi ha de perdre res; perquè jo no he d'oblidar mai el desinterés, l'amor i la paciència que vàreu posar en l'edició d'una obra que jo estim tant.

A primers de la setmana que vé compt esser a Palma, on he tengut la meva germana molt malalta. Gràcies a Déu, va millor.

Records afectuosos als vostres i una abraçada ben cordial del vostre bon amic.
M Ferrà.

51.
Palma 18 sept. 32 (Targeta postal)

Amic Duran: Un dia d'aquests me'n torn a Barcelona. Som insegur a Palma i a Son Roca. De manera que ja no ens veurem fàcilment. Rebéreu una lletra meva? Quan tengueu lleguda i humor, contestau-me. Ja sé el disgust que passau i no he de dir-vos com ho sent. Vos sabeu el meu afecte invariable.

Vull dir-vos que a ca n'Amengual tenen una quantitat a la vostra disposició procedent de la venta de Coses Nostres. Quan sapigueu les pèrdues, avisau-m'ho sense tardança.
Records per tots i una abraçada del vostre afm. M Ferrà.

52.
30 maig 33

Amic Duran:
L'escriptor J. Casas-Carbó prepara un llibre sobre relacions entre catalans i

castellans, i em demana el manifest, redactat per mi, en què un centenar d'escriptors d'aquí i de Mallorca vàrem contestar als intel·lectuals de Madrid que n'havien signat un altre en defensa del català.² L'exemplar que jo tenia del nostre, el vaig deixar i no el me tornaren. No sé qui el tenga. Lo que sé és que es va publicar a *Ca Nostra* el mes d'abril —o lo més tard, el maig— de l'any 24.

Podríeu vós fàcilment procurar-me'n un número? En Casas-Carbó ho voldria tenir dins la setmana qui ve. Si no vos fós possible sense grans molèsties, digau-m'ho ben francament. Posau-me un mot, això sí, us ho agrairé.

Per què no m'heu dit encara el cost de l'edició dels llibres de mon Pare, i veuríem la manera de liquidar-la sense dany vostre?

Rebeu, amb gràcies anticipades i amb records per tots els vostres, una abraçada del vostre vell amic que sempre vos estima,
M Ferrà.

53.
Palma (Son Roca) 24 agost [setembre] 36³

Benvolgut amic Duran:

Perdonau que respongui tan tard al vostre amable obsequi. Les circumstàncies presents m'han fet perdre el maneig de la ploma amb l'humor d'escriure.

Cregueu que l'agraesc de cor, el vostre present, no sols per tractar-se d'un homenatge a un fill d'Inca tan il·lustre i simpàtic —segons es desprèn de tots els elogis— com Mossèn Bernat Salas, sinó perquè m'és testimoni nou del vostre antic bon afecte.

Estic desolat de lo que em deis d'En Llorenç, encara que vull pensar que la cosa no tindrà conseqüències.

Ja podeu figurar-vos quin són els meus sentiments. Avui, diada de la Verge de la Mercè, pens en Barcelona amb el cor endolat.

Que Déu ens il·lumini a tots i posi misericòrdia dins els cors!
Records als vostres, amb una abraçada cordial del vostre amic.
M Ferrà

En M. Dolç m'ha dit que vos véieu. El vos recoman.

2. El manifest dels intel·lectuals castellans fou publicat a *Ca Nostra*, núm. 63, segona pàgina, de dia 29 de març de 1924, amb el títol "Homenatge a la Llengua Catalana". En el núm. 65, de 12 d'abril de 1924, amb el mateix títol i ocupant les pàgines 1^a i 2^a es va publicar el manifest de resposta redactat per Miquel Ferrà. *Ca Nostra*. "Homenatge a la Llengua Catalana".
3. Per la referència a la festa de la Mare de Déu de la Mercè, és evident que la data "24 d'agost" és un lapsus: hauria d'esser 24 de setembre.

54.

[Abans del 25-VIII-40]⁴

Amic Duran:

Aquests dies he repassat amb atenció el vostre manuscrit. Ja veureu les modificacions, molt lleugeres, que vos hi he apuntat de làpis. Tret de dues composicions, Records i l'Hostperia, les altres em semblen excel·lents. Són molt sentides i tenen un caient popular agradós de veres. Podeu fer-ne un llibret exquisit i fins aquí únic, i que endemés es necessitava. Jo el titularia Ofrena a la Verge de Lluch o bé Lluch. Glossari poètic.

Si l'imprimiu, cuidau molt l'ortografia. I si volguessiu fer una edicioneta artística i ben senzilla com aquella dels Pastorells d'En Jafet, podriem demanar un dibuix an En Joan Pons i jo vos ajudaria a confeccionar l'edició amb molt de gust.

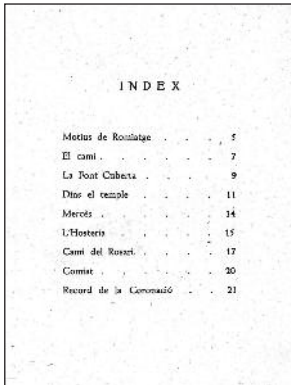
Record la primera lectura d'aquests versos, que em feren l'impressió d'una cosa més dubtosa. ¿Es que els vaig llegir amb un altre estat d'esperit, o és que heu suprimit, afegit i millorat molt?

Sia com sia, vos don l'enhorabona.

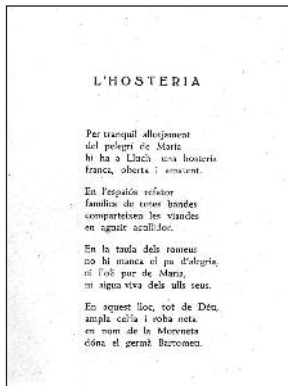
Ma mare i germana, que han pres molt de gust en la seva lectura, vos saluden.

Saludau també els vostres de part meva i rebeu l'abraçada d'aquest vell amic,
M Ferrà.

PS Vos enviaré el manuscrit pel conducte que m'indiqueu, o el depositaré allà on vulgueu perquè el reculleixin. Nosaltres som ara a Son Roca. Jo vaig i venc de Ciutat.

Index d'A la Mare de Déu de Lluch

*Poema "L'Hosteria",
del qual parla la carta 54*

*"Record de la coronació",
del qual parla la carta 54*

4. La data, la deduí de la carta núm. 5 de Duran a Ferrà que pel contingut respon a aquesta. Ho veim quan Duran li diu que Ferrà no va llegir el manuscrit amb un altre esperit, sinó que l'ha treballat molt i per això el troba millor. Aquesta carta de Duran, la podeu trobar en aquest mateix volum. Per altra part, la postdata ens indica que encara no tenen un lloc on deixar les cartes i els manuscrits, en canvi sí que ja en tenen un a la carta núm. 6 de Duran.

55.

Ciutat 31 agost 40

Amic Duran:

Vaig rebre la vostra lletra. Perquè no veniu dimarts, que jo seré a la Biblioteca, devés les 12 i mitja, (no hi som cada dia), i anirem a dinar a Son Roca amb els meus, que se n'alegraran molt.

Si vos caigués bé, posau-me un mot demà a Son Roca (no cal altra direcció)

Records a la família i una abraçada d'en

M Ferrà

56.

Ciutat 2 oct. 42

Estimat Miquel:

Ha estat lo que sospitava, com vaig escriure ahir an En Llorenç: les proves, que anaven embolicades dins un nº de «Ca Nostra», s'havien rebut entre unes revistes amb les quals quedaren mesclades. Em sap molt de greu.

Les he llegit depressa per tornar-vos-les avui. Així és que l'ortografia, que en general m'ha semblat que estava bé, convé que En Llorenç o En Caimari la repassin encara.

El llibret serà digne del tema i de vos. Trob que el nom que més li escau és el de "Cançonet de la Mare de Déu de Lluch". No hi poseu títol de caient massa nou, original o personal. Serà realment el llibre de Lluch: resumeix en forma popular escaientíssima, tota la poesia del Santuari. Es molt sentit i molt ben fet. Vos en torn a felicitar.

Als darrers fulls vos fas unes observacions, de les quals fareu el cas que estimeu convenient.

Cas de posar les notes, haurien d'anar en un còs més petit; però jo resoltament les suprimiria.

Records an En Llorenç i a tota la família amb una abraçada per vos del vostre amic de sempre,

M. Ferrà

57.

Palma 26 nov 42

Estimat amic Miquel:

Hem llegit en família i amb molt de gust de tots el vostre llibret. Vos ne felicito i sé cert que a Lluch tindrà un èxit de venda, perquè, sense esser vulgar, és ple

d'un sentiment popular i d'una senzillesa que el farà arribar a tots.

L'edició no m'agrada tant. Preniu nota per quan la repetiu d'aquell títol que, una mica tard, vos vaig indicar i que em diguéreu que us agradava, de Cançonet de la Mare de Déu de Lluch, que em sembla que hi escauria. Respecte a la part tipogràfica, ja està bé, però podria tenir més caràcter amb boixos antics.

Vos agraeisc molt els tres exemplars que m'enviàreu i l'afalagadora i immerescuda dedicatòria.

Bons records a tots els vostres amb una cordial abraçada del vostre confrare,
M Ferrà.

58.

Ciutat 15 març 43

Estimat amic Miquel:

Gràcies de tot cor pel vostre condol! No sabeu com vos estim aquests sufragis per la meva Mare. Vos sou un amic de veres i endevinau lo que per nosaltres significa aquesta pèrdua. Ma Mare va morir fervorosament, conservant fins als darrers moments un seny claríssim. La pobreta va sofrir molt. Al cel sia!

Saludau tots els vostres i rebeu tots, i singularment vos, el nostre agraïment.
Una ben forta abraçada del vostre ver amic,

M Ferrà

Vos he de dir que vos éreu un dels amics de la família que ma mare estimava.

59.

Ciutat 10 nov. 45

Estimat Miquel:

Fa temps que no sé notícies vostres, i les enyor.

De mi, vos ne daré una d'important. Pel mes d'agost em vaig casar. La meva dona és sèria, intel·ligent, equilibrada, molt bona i molt dona de ca-seva.

Quan vengueu a Ciutat, avisau-nos en arribar i veniu a dinar amb nosaltres.

Record que em demanàreu una vegada el villancet que rebreu –per correu o amb aquesta mateixa lletra– i no el tenia a mà aleshores. Avui el vos puc enviar i ho fas amb molt de gust.

Records per tots els vostres. Una abraçada fraterna del vostre bon amic.

M Ferrà

Si ho canten per Nadal, a Inca, ja m'ho direu, que m'agradarà saber-ho.

Vos incloc dins aquesta lletra la lletra de la composició i una altra de Na Mª Antònia Salvà, de la qual rebreu també la música.

60.

Ciutat 14 des. 45

Benvolgut Miquel:

Gràcies de la vostra enhorabona d'amic que estima de veres. Ja sabeu que sôu correspost. Gràcies també de la finesa que em feis enviant-me aquelles participacions de loteria. Vos enviaria el seu import, però no vull despreciar-vos l'obsequi. Tandebó la sort ens favoreixi a tots!

Ens veurem aquestes Festes o abans?

La meva dona us agraeix la vostra salutació i també us saluda.

Amb records pels vostres, rebeu l'abraçada del vostre bon amic,

M Ferrà

61.

Palma 28 maig 46

Estimat amic Duran:

Això de la festa de les lletres és estat lo que era d'esperar. Els Jocs, o són la festa de la Llengua o no són res, i allà on no hi ha esperit tot és buit. Jo no hi vaig assistir. L'únic de nosaltres que, ben a contracor, es va veure obligat a intervenir-hi va ésser el P[are]. B[atllori]. La seva presència en el jurat era garantia d'una màxima imparcialitat i honradesa. No sé si han acertat en tot, però, a judicar per les mostres, encara han estat benèvolos en l'adjudicació dels accèssits. D'aquests a la flor, que té almenys un veritable to literari, hi ha una distància immensa. Dels detalls de la festa, discurs del mantenedor, etc., no en parlem: un desastre.

Vos escric apenadíssim per la malaltia del meu germà, que s' està acabant d'una gravíssima afecció de fetge. Que es faci la santa voluntat del Senyor! Comanau-l'hi.

Amb aquest motiu, ahir no vaig poder veure el Secretari de l'Asoc. de la Premsa, però vaig donar el rebut a n'En J. Ramis d'Ayreflor, qui se'n cuidarà de retirar el vostre treball i de trametre'l-me (*)

Records per tots els vostres, amb una cordial abraçada d'en

M Ferrà

(* M'agradaria llegir-lo. Ara no el record.

62.

Ciutat 17 juny 46

Molt estimat Miquel:

Entre els molts testimonis de condol rebuts aquests dies, el vostre és estat singularment estimat.

En Bartomeu morí a la nostra casa de Ciutat, rodetjat de tots nosaltres. Podeu pensar el dol de la seva família i de tots. Ell i jo érem dos germans que, encara que un poc distints de temperament, fraternisàvem de veres en idees, en sentiments i en gusts, i una profunda tristesa em vé d'haver vist començar i acabar la seva vida. "Dies mei sicut umbra declinaverunt". Morí molt cristianament, resignat a la voluntat de Déu. Que Ell l'haja acullit! Tots us estam molt agraïts.

Vos retorn la vostra "Aliança" recobrada. Estranyat sincerament de que no us l'haguessin premiada (deixant de banda la flor natural, du ventatja a totes les altres), vaig parlar amb el P. Batllori, qui em digué que el jurat va fixar-s'hi i que ell la considerava de les millors. Però la classificaren com a patriòtica i hauria hagut d'esser en castellà. Jo trob que també l'haurien poguda considerar com a religiosa.

De totes maneres no heu perdut res de no haver estat premiat en aquests Jocs, que no eren tals i que han estat un fracàs.

Records de tots de part nostra i una ben cordial abraçada del vostre bon amic
M Ferrà

63.

Ciutat 29 nov. 46

Benvolgut amic Miquel:

Ben de cor vaig agrair la vostra lletra i els sentiments de bona amistat que em testimoniava i que jo conec bé, i vos sabeu com és corresposta.

Ja deguéreu veure damunt el Correo de Mallorca uns versos meus fets a la clínica per fer-me passar l'avorriment.

Vaig estar molt content de conèixer allà Na Magdalena Adrover, que vaig trobar plena de discreció i de simpatia. Es veu que vós li heu fet estimar les nostres coses. La voldreu saludar de part meva?

La meva convalescència, degut a l'embòlia que m'ho complicà un poc, ha estat una mica lenta; però ja estic quasi bé del tot i torn fer vida normal. I vós?

Guardau-vos del fred, dels comunistes i dels qui no ho són, i comptau sempre amb l'amistat cordial del vostre confrare, qui us envia, amb records per tots els vostres, una forta abraçada,

M Ferrà.